

משמרת כהן

תורה, חינוך, דעה והשקפה

גליון כ"ט
ניסן תשפ"א

כי
שפתי כהן
ישמרו דעת
ותורה יבקשו מפיהו

במחיצת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך שמואל הכהן דויטש שליט"א

דבר המערכת

בין תכלת לקלא אילן
ירידת הדורות מול 'הדור הלש'

מדי שנה בימי הקיץ החמים לקראת קריאתה בציבור של פרשת שלח מתעוררים דוכני מכירת הספרים והקונטרסים שבפתחי בתי הכנסות והמדרשות לחיים צבעוניים במיוחד, בצבע תכלת עז. מחברים שונים מוצאים להם בקעה להתגדר בה בנושא ה"תכלת", הללו מחדשים, הללו מחייבים והללו שוללים. לא באנו לעסוק כאן בנושא זה שכפי שקיבלנו מרבותינו אינו למעשה כלל, אלא ללמוד במבט בוחן ע"פ דרכו של מרן רה"י שליט"א ארוחת חיים אותם ניקח מנושא זה.

העוסקים בנושא מתחלקים לשני חלקים, בעלי המסורת ושאנים.

בעלי המסורת אינם מכניסים ראשם בין ההרים הגבוהים. די להם בכך שרבותיהם הורו להם לצבוע פתיל-כנף בדמו של חלזון מסוים, ובכך מקיימים הם לשיטתם את המצווה מדאורייתא. האם זהו אכן החלזון ה"נכון"? האם כך הוא אופן הצביעה הנכון? כיצד בכלל יכלה להעלם לדורות רבים מצווה כה מהותית מעם ישראל ולפתע לצוץ כמעט באקראי מהנשיה כאילו לא קרה דבר? השאלות הללו אינן מעניינים. רבותיהם הורו על הצביעה – וחסל. מעתה לדידם, כתלמידים ההולכים בדרך רבותיהם, הנושא שקול לכל מחלוקת הלכתית בה יש דעות שונות ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

למרות השאלות הרבות והתמיהות על טיבה של "תכלת" זו הרי שהצובעים בה רק כי כך הורו להם רבותיהם נכללים בתוך "מסגרת" שלומי אמוני ישראל היודעים כי התורה – תורת ה' היא ואיננו בעלים לחדש בה דבר מעצמנו חלילה שלא נמסר לנו בקבלת המסורה. הדוגמה היותר בולטת לגישה זו היא אולי המקרה של חסידי ראדזין הצובעים את פתיליהם בדמו של דג הדיונון, כפי דעת הרה"ק מראדזין זצ"ל. מבין כל השיטות והפולמוסין דומה שזו הדעה היותר קשה בנושא, וישנן תמיהות על זיהוי של החלזון בדג הדיונון, ובכל זאת, אינן עסק כלל לחסידי ראדזין. אין הם לובשים את ה"תכלת" בגלל שמצויות בידם ראיות חותכות שדווקא הדיונון הוא החלזון ולא יצור אחר, אלא אך ורק כי כך נהג והורה להם רבם זצ"ל.

מולם יש אחרים. כאלו שמצאו "ראיות מדעיות", "מפותים ארכיאולוגיים" ו"עדויות היסטוריות" חד משמעיות התומכות בזיהוי זה או אחר של החלזון, לדעתם. הצד השווה שבכולם – מקורם שמחוץ לעולמה של תורה ודרכי אסוקי שמעתא אילבא דהלכתא של בית המדרש. עובדה זו לכשעצמה – חרב פיפיות היא ותדיר כשמוטחת בפניהם מוחזרת לשואל בטרוניא קנטרנית, "האמנם תסבור כי התורה מנותקת חלילה מעולם המעשה והמציאות? אם המציאות מוכיחה כך וכך אין זה אלא כדי שנכניס מציאות זו בתוך גבולות ההלכה ונשתמש בה לצרכים הלכתיים ותורניים". טיעון דק, מסוכן ודו-משמעי. התורה – תורת חיים. חיי המעשה. העולם לא נברא אלא ככלי לקיים בו מצוות התורה ועדיין, אנו איננו הבעלים על התורה להתאימה לדעתנו ולתפיסתנו את המציאות החמרית בכל מחיר. כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נמסר לו למשה מסיני – וממנו הלאה במסורת העברת התורה ודרכי לימודה ומה שלא נכלל בגדר חידושו של תלמיד ותיק – אינו אלא רגל גאוה זרה בתוככי ביהמ"ד. הרי התורה ומצוותיה "מנוהלים" ע"י נותן התורה ומצווה מצוותיה לתכלית אחת. האם יעלה על הדעת כי מצווה חשיבה מדאורייתא נשתכחה לפתע פתאום מכל עם ישראל באקראי גמור ובל סיבה של ממש, <<<

גליון מספד וזיכרון

לאחר כלות ימי השלושים לסילוקו בסערה של אר"י דבי עילאי, שריד אחרון לפליטת גאונים וקדושי תקיפי קמאי, גאון התורה ועמלה מרנא ורבנא הגאון החסיד האמיתי ראש ישיבת בריסק וצוקללה"ה

רחש ליבנו דבר טוב לעול עליו וגויל ולהוציא לאור עולם דברי הספד וזכרון שנאמרו במקלות עם, בתוך ימי הבכי, בהיכלי התורה והישיבות. ע"י רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א אשר להבלח"ח היה קשור עמו עשרות בשנים בקשר של קיימא בפילפולא וחדוואת דשמעתא ובענייני הכלל והפרט, וזכה אצלו לקרבה יתירה, במשאות נרחבים אלו פתח רבינו מרן שליט"א צוהר ואור גדול לגדולתו הנוראה בתורה וביראה ובהשקפת התורה, ועל היותו נצר אחרון לממלכת בית בריסק ומעתיק שמועת אביו אור עולם רשכבה"ג רבינו מרן הרב וצוקללה"ה. הדברים נאמרו ברגש וברטט רב, והשתלדנו כמה שיד כהה מגעת לעלותם כמו שהם, למען ידע דור אחרון ולחיזוק ההליכה בדרכו ובמשנתו – מסורת רבותינו ז"ע.

בברכת התורה,

מערכת 'משמרת כהן'

ממשיך המסורת, כל חייו תורה ויראת שמים

נאמר בכינוס חיזוק קהילת בני התורה בשכונת גני איילון - אחיסמך

שחושב שאין ירידת הדורות, חסר לו בהכרה מה נקרא הדור הקודם, והוא מה שחז"ל אומרים על הבדל של דור אחד, אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, אם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, אין לנו את הזכות לחדש שום דבר, כיון שאנחנו בדור עוד יותר שפל, כל אחד יודע, אפשר לראות את נסיונות ואת הירידה של הדור הזה.

בשעתו רצו לקבוע תענית על השואה, וכתב להם החזו"א אין אנחנו לא מתביישים בדור כזה שפל, לנסות לקבוע תקנות, איזה חוצפה, לא מכירים בזה שאין לנו שום כוח, אנחנו כמו עקב, לא יכולים לחדש שום דבר, רק יכולים ללכת בעקבי רבותינו, ידוע שרבינו חיים הלוי אמר שחייבים לשמור על הלימוד של האלף בית כמו שהיה, ואסור לשנות שום דבר, יכולים לשנות הרבה דברים ולומר שרק רוצים לתקן, צריך לדעת שאין לנו שום כוח, כשרצו להקים סנהדרין, כתב החזו"א המשא ומתן בזה מביא לידי גיחוך, על מי מדובר, על חבורת עמי הארצות, מזה רוצים לעשות סנהדרין.

פעם היינו בשיעור ממרן הרב שך זצ"ל, והוא טרח להסביר איזה רמב"ם, ואמר, נישט אזוי ווי פישמן מימון זאגט, אנחנו אפילו רמב"ם אחד לא מבינים, מה שאנחנו כן יכולים זה לבנות ולייסד מקומות שממשיכים את המסורת בלי שום צעד שונה ממה שקיבלנו מרבותינו, וברוך ה', המקום הזה באמת הוקם על היסודות הללו, ואנו מקוים ומתפללים שיתקיים והיה ראשיתך מצער ואחריתך תשגה מאוד.

האבידה הגדולה של מרן הגאון הגדול רבי דוד סולוביצ'יק זצוק"ל, הדבר המיוחד בבית הזה, הוא שכל דבר נעשה עם מסורת, בלי חידושים, ובלי שינויים, מי שזכה להכיר מקרוב, זה היה כולו, הרגיש כל הזמן שהוא ממשיך את המסורת, הוא הרי היה הדוגמא למי שבז לכל ענייני העולם הזה, מי שראה אין מדבר בדרשות בהתלהבות נוראה, מעשים נוראים מאבותיו עד כמה שכל העולם הזה לא תפס שום מקום, והכל התבטל בשביל תורה ויראת שמים, הוא הכיר את זה, וממילא לדבר על המעשים זה בלי סוף, הכלל הגדול היה שכולו תורה, כולו עומד על המשמר, בכל דבר ידעו שאם יש פרצה הוא ייצא בתוקף גדול.

צריך לדעת שאם איבדנו אותו, ירדנו דור אחד, היינו בדור שהיה ההמשך, אני לא אומר שהיום אין המשך, אבל זה כבר לא אותו דבר, ירדנו בדור אחד, וצריכים לדעת גם כן, שהענין של ירידת הדורות, מי שלא מאמין בזה, יכול להגיע רחוק מאוד, ואני לא רוצה לומר שמות של אנשים שטענו שאין ירידת הדורות, ואומרים שכל אחד יכול להגיע למדרגת משה רבינו, ואני מנוע מלומר לאיזה תהום של אפיקורסות הם הגיעו, אנחנו צריכים לדעת שיש ירידת הדורות וכל דור ודור שמתרחק מקבלת התורה, הוא יורד, הגאון אומר שבית המקדש, הוא זה שנתן את החיות לכלל ישראל, החכמה מהמנורה, הפרנסה מהשולחן, ואומר שהוא כמו אדם שחי מאוכל מסוים, שכלל שמתרחק מהאוכל שלו, ממילא מצבו מתדרדר, ואנחנו היום כמו העקב שזה המקום עם הכי פחות חיות בגוף האדם, ומי

הערות המערכת

בתוך ההספדים ישנם מעשים ונקודות הנראים כחוזרים על עצמם, והבאנו כולם בתוך סדר אמיתי הדברים, מכיון שיש ללמוד מהם לכמה אנפי, ובהתבוננות בהקשר לדברים שנאמרו לפניכם, ודברי תורה נחלקים לכמה ניצוצות, וללמוד אנו צריכים.

ואף נמצאה בשוגג במחקר ארכיאולוגי אגבי? לדעתם של תומכי הגישה השניה התשובה חיובית. למעשה, הם אינם רואים בכך כל שאלה. לדעתם התורה שייכת כולה לעולם המעשה ואינה אלא אוסף כללים (ח"ו) שצריך להתאימם לכל הקורה והמתחדש בעולם.

בהעמדת שתי הגישות זו לעומת זו, הגישה של "תורת ה' תמימה" ששייכת לקב"ה ורק ניתנה לנו מידו הרשות והזכות לעסוק בה ולקיימה, עם כללי מסורת כיצד לקיים זכות זו, מול הגישה של "לא בשמים היא" במובנם המעוות של הדברים כאילו וכל אחד יכול להיעשות בעלים גמור על התורה, "לשחק", לפרש ולחדש כראות עיניו את המציאות, הרי שהגישה האחרונה נפרסת על פני מנעד רחב של תחומים ששרשם הפורה ראש ולענה אחד הוא. אם בצביעת הפתילים לא ניכרת כל כך פסולותה של גישה זו, הרי שמהותה – הכפפת התורה כולה לשכל האנושי ורוחב דעתו של כל יחיד – היא העומדת ביסודן של תפיסות, דעות ותנועות שפסלו עצמן מן הכלל ברב או במעט, ותדיר הדברים אף ניכרים לעין כל בלי צורך במחשבה מעמיקה.

דוגמא נוספת אך קיצונית יותר היא התנועות הכפרניות שהעלו על ראש שמחתן את נושא פריצת הגדר שבעליה להר-הבית. מול הוראות כל רבותינו וגדולי הפוסקים להשמר מעלות בהר ונגוע בקצהו מביאים הם תילי-תילים של ראיות, מההלכה ומלהבדיל המחקר הארכיאולוגי, שמבססים לדעתם את שיטתם בנוגע למקומות האסורים והמותרים בהר. אלא שברוב עצי-ראיות וטענות מצליחים הם לסמא את עין זה שאיתרע מזלו להיכנס עמם בדיון ודברים מלהבחין בנקודה האמיתית מפניה חרדו רבותינו ושדווקא אותה מנסים הם לבצר לשיטתם. מדוע כה בוער להם דווקא לעלות בהר ודווקא בטומאת מת? ... מה הוא הדבר אם לא תפיסה ארצית וגשמית לחלוטין של נושא הגאולה השלמה, ככזו שבדרך הטבע חייבת להיעשות דווקא בידי אדם הדוחק את הקץ, שכן ניסים-ונפלאות משמיימים נראים בעיניהם, עיני השכל הכפורי שניתק עצמו ממסורת התורה, כמשהו שאינו במציאות כלל? הלא דבר הוא כי גם ה"חרדים" שבהם, שלדאבון לב נפלו ברשת בשנים האחרונות בעטיים של עלונים שונים שאין מקורם (גם זה הפינגסט) טהור.

כאשר מתקילים אותם מול דברים מפורשים במדרש המובא ברש"י בש"ס "בית שלישי" – יירד באש מן השמיים", מתחילים הם להתפתל, להזיע ולגמגם וכאשר נדחקים לגמרי ללא תשובה מודים בחצי פה שדברי המדרש "לאו דווקא" (עפ"ל). הלא דבר הוא כי מחדשי צבע התכלת מדעתם ודעת המחקר כאשר מעצמים אותם עם דברי המדרש (פר' שלח) אודות התכלת ש"נגזז" והתיאור הבטלי-טבעי בעליל שבמדרש רבה (פר' וזאת הברכה) אודות מקום הימצאו, גם הם לאחר חקירה-ודרישה ובעיקר דחיקה אל הקיר פולטים בשפה רפה את דעתם האמיתית, "לא נראה" ... והלא דבר הוא שדווקא מול דברי מדרשי-אגדה של חז"ל, בהם דברים רבים הנראים לעין הדיוט רחוקים מן השכל הנמוך והקשור-בחומר אשר עיני בשר רואות, כוונתו על יתר קשתה ראשוני המשכילים שר"י בעבר בבואם לעקור תורה מעם ישראל, והדברים ידועים?!

במהלך ימי הבכי והמספד על סילוקו של האי גאון וצדיק מרן ראש ישיבת בריסק הגרמ"ד הלוי סולובייצקי צוקלל"ה נשא להבחל"ח מרן רה"י הגרב"ש הכהן דויטש שליט"א דברי מספד וקניה רבים בהם קונן וחזר וקונן על סילוקו של שריד אחרון לדור דעה. קונן על ירידת הדורות, שחלק מהביטוי היותר נורא שלה הוא בעצם הכחשתה, וכדברי רה"י שליט"א "מי שמפקפק בענין הזה של ירידת הדורות, ולא מבין שהדורות שפלגנו היו יותר, הוא כמי שכופר באחד מהעיקרים, זה אחד מהדברים שצריכים להיות עיקר אצלנו, שכל דור שיותר קרוב למתן תורה ולבית המקדש – הוא גדול יותר". אין הכוונה בזה לדור דעה שהתנשא כארי נגד הניסיונות להחלישו בטענה ש"הדור חלש" ואין בכוחו להתמודד עם פיתויים, כאילו שטענה זו לכשעצמה די בה להתיר כל איסורי ואורזי... לפום גמלא שייחא ואותו כוח שניתן לדורות הראשונים לעמוד מול המשיאים נפשותיהן מהן ולסבול כל מיני יסורים ומיתות משונות על קדושת שמו יתברך, הוא הכוח שניתן בדורנו לנו לעמלי התורה בטהרתה שלא להתפתות לקול הוברי-שמים חוברי חברים ומלחשים. לקול ענות מאוס ונתעב הלוחש מכל העברים "כסף-כסף-כסף". רק תעצבו את בית המדרש – ומיד יהיה לכם ה-ר-ב-ה כסף! רק תעצבו את הדרך המסורה – ותוך כדי

אנו עומדים בשעת חימום על הסתלקותו של מרן ראש ישיבת בריסק זיע"א, קשה לדבר על מי שעדיין עומד לנגד עינינו כאדם חי ממש, כמי שכבר נפטר.

ישנם ב' נקודות עיקריות שצריך לעמוד עליהם אחר דרכו של רה"י זצ"ל, ראשית, הגדלות העצומה בכל עמודים שהעולם עומד עליהם, באופן שאינו הולם את הדור הזה, ואולי גם בדורות הקודמים לא היו רבים כך, תורה, כל התורה כולה, בהרצת תורה במסירות נפש של עשרות בשנים, עם כל האש, אם רוצים לראות איך נראה ראש ישיבה מדבר עם אש, שהתורה נמשלה לאש, ראו את הדבר אצלו, צורת האמירה, היא גם כן חלק מהתורה, חוץ מהתוכן, הלא דברי כאש, ואז הדברים נקלטים יותר בלב השומעים, כל דבר שאמר, בפרט בשיעורים, היה אומר כאש, בהתלהבות דקדושה, והמסירות נפש שראו כולם בשנים האחרונות שממש לא יאומן כי יסופר, עד גיל קרוב למאה שנים, אדם שעבר מחלה והיה במצב קשה, ולפעמים אפילו לא יכל לאכול, ובכל פעם ופעם, כשקצת התחזק, חזר מיד לאמירת השיעור, לא היה אפשר להאמין הכיצד יתכן, תלמיד חכם נמשל לאש, לפי שזה החיים עצמם, מי שמרגיש באמת שזה החיים, זו ההנהגה.

בהקדמה לספר המקנה, מקשה הכיצד ניתן לומר שהתורה היא 'סם חיים', הלוא התורה היא החיים עצמם, וידועים הדברים בשם רבי ברוך בער כמעט את אותם מילים, כשלא הסכים לשמוע ביטוי ש'התורה היא החמץ של החיים', כי התורה היא החיים עצמם, ומי שידוע שזה כל החיים, אפילו אם גופו חלש, הוא לומד עם כל הלהט.

לפני כשנתיים, שאלנו בפניו את תמימה כולם, הכיצד יכול ראש הישיבה למסור שיעורים בכזה מצב, והשיב לי, האמן לי, שעד רגע מסירת השיעור, איני יודע הכיצד אוכל לפתוח את הפה, מחמת החולשה הנוראה, וכך גם אחר השיעור, אבל בשעת השיעור, איני יודע, אבל נפתח לי איזה צינור, ואני יכול לדבר עם כל הלהט, ואיני יודע כיצד הוא הדבר, ואמרת לי, שהוא ממש מה ששינוי מקום ארון אינו מן המידה.

החידושי הרי"ם אמר על רבי עקיבא איגר צוקל"ל, שכשהיה בוורשא ראה שאף שהיה כבד שמיצה והיו צריכים ממש לצעוק לתוך אזנו, אעפ"כ כאשר משהו היה מדבר בלימוד, שמע היטב אפילו מהקצה השני של החדר, כיון שאם זה החיים, אז שומעים גם מה שאי אפשר לשמוע באופן רגיל, ואומרים בהתלהבות מעבר למה שהגוף יכול, כיון שאלו אינם כוחות הגוף, אלו הם כוחות הנפש.

עשרות שנים של התלהבות כאש, יראת ה'

חופף עליו כל היום כפשוטו, ממש ראו את הדבר עליו, כל דבר עשה עם כל היראה, עם כל הדבקות, בשעת אמירת השיעור, במסירת השיחות, אפילו העוברים ברחוב יכלו לשמוע את הדברים, אמרתי יותר מפעם אחת, אחד הגדולים נפטר בזקנותו, ורבי נחום'קה מהורודנא נעמד להספידו, ואמר, תשאלו מה יש להספיד אדם שנפטר באריכות ימים ושנים, על מה יש לבכות, ואמר את המשל הידוע, על קבוצת אנשים שהלכו ביער, ונטלו עמם לפידים להאיר את החשיכה, ואט אט אזלו הלפידים, וכשכבה הלפיד האחרון החלו כולם בוכים, שאל אחד מן החבורה, על מה אתם בוכים, כלום לא ידעתם שהלפיד יכבה, אמרו לו, ידענו שהלפיד יכבה, אבל קיוונו שנספיק עד אז לצאת מן היער, אנו בוכים על כך שהלפיד כבה ואנחנו עוד עומדים ביער.

וזאת היא ההרגשה של כולנו בדור זה, היו לנו גדולים, בפרט ראש הישיבה זיע"א, אחרון בניו של מרן הרב מברסק זיע"א, שהם היו מעבירי תורתו של הרב מברסק עם כל ההרחבה שבהם, העבירו את תחושת החרדת דין, היראת חטא, הפחד מעבירה, ההידור מצוה, הדברים ידועים, אבל מי שראה את זה, ראה. כל מצוה לעשות בהידור הכי גדול, מי שזכה לראות, כשלא מצאו לולב לפני סוכות, היה נראה כמי שאיבד את האוצר הכי גדול, וכך הוא היה.

מעשה שמסמל את הגישה שלהם למצוות, היה עם מו"ר הגרי"ד זיע"א, היה לו שכן שהיתה לו חצר, ולפני השמיטה הלך לרבנות ומכרה בהיתר מכירה, מכיון שרצה לגדל שם פרחים וכדו', ולא ידעו מה לעשות, נכנס אליו הגרי"ד, ואמר לו, אני השקעתי כעת מאמצים גדולים וכסף רב בכדי לקנות אתרוג מהודר, זאת למרות שזמן קיים המצוה של נטילת לולב ואתרוג הוא רגע אחד, גם אם ההיתר מכירה היה באמת מועיל, הלא תסכים עימי שאת מצות השמיטה אתה לא זוכה לקיים, ועתה הבה נעשה חשבון, אם על אתרוג של רגע אחד אני מוכן לשלם מאה דולר, כמה שווה קיום מצוה כזו במשך שנה שלימה, אני רוצה לקנות ממך את מצות כל השנה, מיד אמר השכן, גם אני רוצה מצוות, גם אני רוצה לזכות, ומי שמכיר יודע שזו היתה ההרגשה, כל מצוה ומצוה היה הרגשה שמוצאים מטמון, ואם ח"ו לא מקיים את המצוה, ראינו כסדר את היראת חטא, אם רצינו לראות ולהכיר משהו שעדיין שייך לדורות הקודמים, דמות דיוקנו של מרן הרב זלל"ה, ממש אצלו ראינו, וגם בכל העניינים, אבל בעיקר עד כמה שכל כולו חי והעביר את מסורת התורה והעבודה, כל תפילה ממש בדמעות שליש מתחילתה עד סופה, עמוד התורה במסירות נפש, ועד כמה שרק תורה היא כל החיים, לפני תקופה השתתף בשבע ברכות של אחד הנכדים ואף שהיה חלש

<<<

דיבור נריק על ראשיכם תקציבים עד בלי די!
רק תשבו איתנו ל'נושאי שיחה משותפים' – והיינו לעם
אחד! צו השעה – אחדות... לזאת – הדור אינו חלש! עוד
כחו במתניו לעמוד איתן מול כל הקולות שמשמיעים רפואי
הדעת והדת, לבז ולשחוק מולם, "מה תחזו בשולמית..."

לא זו מהותה של ירידת הדורות. מול הכוח שניתן לכל
יהודי בכל דור לעמוד איתן כסלע מול הניסיונות האקטואליים
שבאותו דור, שומה עליו להכיר במיעוט ערכו מול הדורות
הקודמים. גם בעומדו בניסיון היותר קשה – אסור שיטח
כי אכן, דורות קודמים ניחנו בכוחות עצומים יותר ונבחנו
בהתאם. ששלשלת מסירת התורה עוברת ממשה רבינו
ועד לדורותינו במסורת – ובידיעה ברורה שפני משה כפני
חמה ופני יהושע כלבנה, שכל דור מקבל מתמעט כלי הקיבול
שבידו ואין ב"ד ראשי לבטל דברי חברו אלא אם כן גדול
הימנו... וגדול הימנו מי ימצא?

הנטיה לטעות לחשוב שאין כלל ירידת הדורות וכל בר
בי רב דחד יומא ודהאי יומא שווה הוא בין שווים לענקי
ארץ רבותינו שהעניקו חמה בקומתן – היא צידה השני של
המטבע של "הדור החלש". מטבע שהצד השווה בין צידה
הוא דרכם להזיק והיזיקם המצוי. מחשבה זו אותה כינה מרן
רה"י שליט"א כלא פחות מ"כפירה" אכן כזו היא – פן נוסף
לאותה נטיה לראות את התורה כולה כאסופת חוקי-היגיון
לארציים שכל מי ששולט בחוק וב"כללי העבודה" – יבוא
ויעשה בה כרצונו. מה הראשונים היה יפה כוחם לדרוש
קלים-וחמורים, גזירות-שוות ולחדש בה דינים והלכות,
אף אנו לא נופלים מהם במאום... לשיטתם, כל ה"קונץ"
שבלהיות גדול בתורה מסתכם בידיעה ושלטה מוחלטת
בכללי ההלכה, משאה ומתנה של תורה ודרכי הפסיקה
ומשכך, מהו בעצם ההבדל בין היושב בין תנור לכיריים
האידיאלי לבין חד מקמאי, התנאים או האמוראים? ... היפלא
כי בחוגים שלקחו את אותה גישה פסולה נשואות מאמרנו
עוד כמה צעדים קדימה הותרה לגמרי רצועת ההיגיון עד
למעשי תענועים כגון ביטול גזירות ותקנות חז"ל? ולא, אין
האמור מתייחס בדיוקא לפרומים-שבמוצאה, אלו ממילא
כלל אינם קשורים ליהדות, כפי שראינו לאחרונה בהחלטת
האומללה-הזויה של בית משפטם "העליון" והחרד על
כבודו בצעד הראשון לקראת ההתרה בקהל של "גרים"
שהקשר בין "גירותם" להיותם יהודים כביכול זהה לקשר
שבין קומקום חשמלי להיותו פרופיסור-מנתח. אלא שאם
לנו ההשוואה נראית מובנת מאליה ו"פסיקותם" של אותם
שוטים-נפוחים-נאורות נראית בדיוק כמו פסיקה בה יחייבו
הם בית חולים לקבל לשורות הסגל הרפואי קומקום-חשמלי
על תקן מנתח בכיר, לכל אותם שכבר התייצבו על אותה
דרך לא טוב, מי ברב ומי במעט, כבר אין הדברים נדמים כה
צורמים. "ודלמא" ... אולי... מי אמר שאי אפשר להתאים את
ההלכה למציאות המודרנית? ... עפ"ל.

"אחד הדברים שאני חושב שצריך ללמוד מההנהגה
שלם", אמר מרן רה"י שליט"א בהספדו "כל תורה שאין
לה בית אב אינה תורה" (ירושלמי שבת פז) לא אומרים
סברות מה שאני רוצה, בונים את הכל על סברות ששמעו
או שיש את עצם היסוד, מחוברים למה ששמעו, לא אומרים
יסודות חדשים או תורות חדשות". זהו היסוד עליו נבנית
צורת היהודי בן התורה. הידיעה כי כמה שלא יחדש דבר
לאמיתתה של תורה ובדרכי ההליכה בארוחות והשקפת התורה
– עליו לעשות זאת בתוך המסגרת של "בית אב". בתוך כללי
המסורת שמרב לתלמיד ולמעלה בקודש.

שכן התורה, למרות היותה בתכונה אחת עם שכל האדם
אותו היא משכלת, שורשה בגני מרומים, קוב"ה ואורייתא
חד הוא, ולא יעלה על הדעת כי איש אשר חומר בו יציץ
בה מתוך אכילה גסה ו"ביץ" בה סברות כפי "רוחב דעתו".
ראשונים כמלאכים לא עלו עלינו רק בידיעת התורה וכלליה,
אלא בעיקר בהיותם דרופתקי דאורייתא – עבדי ה' שגופם
ועצמותם תורה, עד למרע"ה איש האלוקים – מחציו ומטה
איש – מחציו ולמעלה אלוקים" (מד"ר פר' וזאת הברכה). כל
מי של"ע ניתק עצמו משלשלת החיים ויצא לרעות בשדות
דעתו שלו בלבד, כל הסבור כי אין בינו למוסרי התורה אלא
הבדל הכמות בלבד – בכמות הידע אותו עליו לרכוש –
ושמבחינה עקרונית כמוהו כמוהם לבנות ולהרוס – אינו
אלא כופר המקצץ בנטיעות, גם אם טליתו עודנה כולה תכלת
וארגמן.

בארון, אי אפשר לשנות אי אפשר לזייף, יש את
לוחות הברית ושם כתוב בדיוק את מה שצריך
להיות כתוב, ובספר תורה שלנו כתוב בדיוק את
מה שכתוב שם, כך בענין הזה, תמיד ידעו שיש
מישהו, שהוא יודע בדיוק על מה צריך להתירע,
מה נקרא שינוי, ידעו שיש מישהו שידוע, בחיי
הרב מבריסק כולם ידעו, גברא דמסתפינא מיניה,
כולם חששו ממנו שהוא תמיד יבחין במציאות
שלהם, וכך המשיכו בניו, ורה"י זיע"א, על זה לבד
אנו צריכים לבכות, האחרון שהוא ממש דמות
דיוקנו של אביו, בכל דבר שהם עשו, וכשאיבדנו
אותו, איבדנו דור, איבדנו מי שחי באוירה של
הדור הקודם, וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא,
אלו היו בניו של הרב מבריסק, וברוך ה' שיש להם
בנים ותלמידים שממשיכים את דרכם, אבל אינו
דומה, אלו ששימשו את הרב מבריסק זיע"א,
בפרט רה"י זיע"א, שידוע שלא זהה ידו מתוך ידו
מילדות ועד סוף ימיו, גם את השיעורים והרבה
דברים שהיו נוגעים לציבור, הוא היה כותב, שאלו
אותו על כל מיני דברים שנכתבו בעבר, ואמר
אני כתבתי אותם, אני יודע על מה היתה כוונת
הדברים, ולמדו ממנו מסורת על כל דבר ודבר,
מסורת ברורה מה וכיצד היה אביו זל"ה נוהג
לעשות בכל דבר.

פעם ביקשו ממנו שיכתוב מכתב על המצב,
ואמר, אבא אף פעם לא יצא לבד במכתב, היה
אומר לנו לפנות לפלוני ופלוני והיו יוצאים יחד,
וממילא גם אני לא ייצא לבד, וכי מפני שאין לי עם
מי לצאת אני ייצא לבד במכתב, בכל דבר, התורה
של מרן הגרי"ז ההנהגה של מרן הגרי"ז, היראת
חטא של מרן הגרי"ז, ויחד עם זה, כולם יודעים
עד כמה היה נוח לבריות, הסבר פנים יפות, כל מי
שבא הרגיש ממש היימיש עם כל ההתמסרות גם
ליחידיהם, התלמידים מכל הזמנים, קשה לראות
תלמידים שכל כך מסורים למה שקיבלו מרבים,
ואפילו שהם היום בעצמם מרביצי תורה, על
ידי שהוא התמסר כל כך לתלמידים, כך גם הם
התמסרו אליו.

קטנותי, אבל אם נחשוב על מה אנו בוכים,
ראשית על מה שכל הדור איבד עצמו של תורה
עבודה וגמילות חסדים, מעשה ששמעתי היום,
שפרס את חסותו על יתומה לכל צרכיה מקטון
ועד גדול, יש הרבה מעשים שלא כל כך ידועים,
ובפרט עם התלמידים והקרובים, ואחד הדברים
היסודיים שלמדנו בבית המדרש הזה, שאסור
לוותר אפילו על קוצו של יו"ד, ולא אומרים שצריך
להתאים את עצמינו למציאות, יש מציאות אחת
של תורה, ואנחנו צריכים לכופף את המציאות
אליה, התורה היא קיי, אי אפשר לכופף אותה, רק
להתכופף אליו, וצריך לשמור, מפני כל דבר קטן
שמשינים.

ביקשו שישא דברים, ודיבר כחצי שעה רצופה
בהתלהבות ואש, במעשים מזקיניו, עד כמה שכל
חיים היו אך ורק בדברים ששייכים לתורה, ולא
היה משמעות לכל דבר אחר, ודפק על השולחן
וזעק, אני אומר לכם שאין שום דבר אחר,
ומי שמתעסק ונהנה מדברים אחרים וכל שכן
מדברים בטלים... ובאמת אלו היו חייו, רק תורה
ועבודה, וכל דבר אחר לא היה לו שום חשיבות.

גזע ישישים עלה מבבל ועמו ספר מלחמות,
גזע ישישים, הגזע של שושלת בריסק עלו
מבבל, ועמו ספר מלחמות, מיד כשהתחיל שלטון
הרשעים בארה"ק, כמה שהיו צריכים את הספר
מלחמות, היו מלחמות בלי סוף, אבל היו צריכים
לדעת איך, צריכים לדעת את ההשקפה, ראיתי
באחד השיעורים ממוצאי שבת שהודפסו,
שדיבר על פרעה, ועל דברי הבית הלוי שמטרת
פרעה היתה לבולל את כלל ישראל, ואמר רה"י
זיע"א, בכל הלהט, כך היה הדרך של כולם,
הרוסים והגרמנים, כולם רוצים לעקור תורה,
אבל אי אפשר לבוא ביום אחד ולומר החלטנו
לסגור את הישיבות, ולכן קודם מנהלים תעמולה,
להוריד את הערך של החרדים, להעליל עליהם כל
מיני עלילות, שלא הולכים לצבא, שהם גנבים וכו'
וכו', והכל במטרה אחת והכל מכון, זה תהליך,
ראשית כל להשפיל את החרדים, ואם אני אומר
את זה היום, שמפרסמים שהחרדים מפיצים
מחלות, בזמן המחלה השחורה לפני מאות
שנים, מתו מיליונים, אבל מה שפרסמו הוא
שיהודים הרעילו את הבארות, וגם כאן יודעים
היסטוריה, ומיד ידענו שהם יגיעו לשלב הזה
שיאמרו שהחרדים אשמים בכל המגיפה, למרות
שהיא נמצאת ומתפשטת בכל העולם, הם יאמרו
שהחרדים מפיצים אותה, והכל במטרה להשפיל,
שלא להתחשב בחרדים, שהם לא שווים כלום,
ואז אפשר לעשות להם מה שרוצים.

עין פקוחה, לדעת איך להסתכל על החיים ועל
העולם, כך ידעו בבריסק, וזה 'ספר המלחמות'
שלם, ידענו תמיד שאם צריך לעזור על משהו,
כל פירצה ובכל העניינים, מי היה זה שזעק
מנהמת ליבו, קודם שמעו את זה היותר קרובים,
על החורבן שהולך להיות פה, בבכיות נוראות,
אתם לא רואים שהולך להיות פה חורבן התורה,
אתם לא רואים שהם כבר הגיעו לשלב שהם
יכולים לבצע את מה שהם תכננו, כך הוא הסתכל
על הדברים, וכל אחד ידע שאם יש אדם גדול,
מגדולי הדור, שמתירע על הדברים האלו, אז גם
אלו שלא ידעו, ידעו שיש מי שיעמוד ויתירע.

כתוב שהיה ספר תורה בעזרה שהיו מגיחים
ממנו את הספרי התורה, והרמב"ם כותב בהלכות
ספר תורה, שלפני ספר תורה צריך לשבת באימה
ופחד, לפי שמה שכתוב בספר תורה, הן הדברים
שכתובים בלוחות הברית ובספר התורה שמונח

לא אומר, ביקשנו פעם מכתב מסויים, ואמר אבא אף פעם לא חתם לבד, תמיד היה אומר לפנות גם לגדולים מסויימים שנקב בשמם שיצטרפו איתו, ואף שאין היום את לצרף, אז לא כותבים. כל דבר צריך שימוש, מסורת, ואי אפשר לעשות דברים לבד, כמו בכל העניינים כולם, יש את דרך התורה, ולא מדובר בכלל על משהו שהוא נגד דרך התורה, אלא בכל ההנהגות, יש את דרך התורה, ויש דרכים שהם לא דרך התורה, מי הוא זה שמוסמך לומר על כל דבר האם הוא דרך התורה או לא, זה רק גדולי הדור, אבל צריכים לדעת שבכל דבר יש דרך שנקראת דרך התורה, הרמב"ם קורא לזה דרך ה', כמה וכמה פעמים, ועל פי רוב הדברים ידוע שדעת בעלי בתים היפך דעת תורה, הסמ"ע מביא את זה להלכה, זה לא סתם פתגם, כותב שאסור למנות דינים בעלי בתים, והוא לא דיבר על כאלו שלא יודעים מימינם לשמאלם, הוא דיבר על כאלו שיודעים, אבל הם באים עם סברות שלהם, סברות של בעלי בתים, בכל דבר צריך לדעת מה קיבלנו מאבותינו ומרבותינו, לא עושים דברים לבד, צאי לך בעקבי הצאן, הולכים בדרך הסלולה.

כולנו ראינו מה נקרא גדלות בתורה, היה לו פנקסים קטנים שחורים, שעליהם היה כותב חידושי תורה, עשרות ואולי מאות כאלו, פעם דיברנו בלימוד בענין שלא שכיח כל כך, וניגש לארון והוציא את אחד הפנקסים, להראות שכתב על הענין הזה לפני כמה שנים, בכל התורה כולה כפשוטו, (היום משתמשים במושג הזה לכל אחד, אומרים על כל אחד כמעט שהוא ידע כל התורה כולה, 'כולה' שלא תחשוב שהוא ידע רק את רוב התורה, כמו שהט"ז כותב (על מלך על כל העולם כולו, מהו 'כולו', שלא תאמר רובו ככולו), לא, הוא ידע את הכל, ללמוד שגם את המיעוט הוא לא ידע, אין דבר כזה היום לדעת את כל התורה כולה, זה לא מילה שאפשר לפזר אותה ולומר אותה על כל אחד, ההוא יודע את כל התורה כולה, וההוא יודע את כל התורה כולה, אי אפשר), עכ"פ לפי המושגים שלנו בכל התורה כולה, בכל הש"ס, בכל מקום, היו לו חידושים, הוא היה מחדש גדול, והיו לו חידושים גדולים, הוא הניח ספרים מוכנים, ושמענו את זה כבר לפני שנים, שיש לו שני ספרים מוכנים על הרמב"ם ועכשיו מתכוונים בע"ה להוציא אותם לאור, ידוע שבבריסק לא הוציאו את הספרים בחיי המחבר, רבינו חיים הלוי, והרב מבריסק, הניחו ספרים מוכנים, ולא הדפיסו מחיים, אלא שיוציאו רק לאחר מיתה, ואני לא רוצה להכנס לטעם, וגם אצלו כבר יש שני כרכים מוכנים על הרמב"ם, וממש בכל התורה, עם כל הרצינות והיראת שמים שהיה לו, יראת שמים חופף עליו כל היום, וממש כפי שכותב הרמ"א, כמי שיושב לפני המלך, ובשמונה עשרה ידוע מה שאמר ר' חיים שזה עומד בפני המלך, וכל היום זה

אחרי שיצא מבית חולים, שאלנו אותו, בגדר תורה היא וללמוד אני צריך, איך אפשר למסור שיעור בכזה מצב, אפילו לאכול לא יכל, כשאמרו לו שיצטרך לאכול רק עם צינור, מיד שאל מה יהיה עם אכילת מצה, פעם הצליח לאכול קצת לחם, ומיד אמר, כך אעשה עם המצה, ואמר, תאמין לי שרגע לפני השיעור אין לי כוח לזוז, ולדבר בקול – מאן דכר שמיא, וכך גם רגע אחרי השיעור, אבל בשיעור... אמרתי לו מקום ארון אינו מן המידה.

האמת היא שיש באמת כוח כזה באדם, שמה שעיקר החיות שלו, יש לו הרבה יותר כוחות פיזיים לזה, החידושי הר"ם סיפר על רבי עקיבא איגר שהיה תקופה בוורשא, והיה כבר בסוף ימיו וכל דבר היו צריכים לצעוק לאזנו, אבל אם דיברו בלימוד, הוא שמע אפילו מהצד השני של החדר, כיון שיש חושים מיוחדים לאדם, על דבר שזה חייו, שזה משהו שונה לגמרי, הכוח לזה נובע ממקום אחר, זו המציאות.

ידוע בשם רבי ברוך בער, וכבר נמצא כן בסוף ההקדמה לספר המקנה, לבאר מאמר חז"ל שאמרו שהתורה היא סם חיים, וצ"ע, הלא התורה היא החיים עצמם ולא רק סם חיים.

זו הרגשה מיוחדת, וכך הם חיו, לא הסיחו דעת מהתורה, הרב מבריסק אמר שגם כשהוא מדבר על ענייני ציבור, יש לו כוח שהוא מסיח ראשו מלימוד, וכך גם היפה עיניים כותב בהקדמה, הכל תמיהם מנין יש לי זמן לכתוב עם כל הבקאות וכו', הלא אני כל כך עסוק בענייני הציבור, ואומר, 'יש לי כמין מחיצה בראש', שאפשר מחוץ למחיצה לדבר בצרכי ציבור, ובתוך המחיצה לחשוב בלימוד, וזה יכול להיות רק אצל אדם שזה החיים שלו, כל' לא להסיח דעת מתורה, היה אצלם בכל המצבים, כי זה החיים, שאר הדברים הם מצוות שחייבים לעסוק בהם, ויש אחריות עליהם, אבל העיקר הוא לא להסיח דעת מתורה אף פעם.

אחד הדברים שאני חושב שצריך ללמוד מההנהגה שלהם, 'כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה' (ירושלמי שבת פז) לא אומרים סברות מה שאני רוצה, בונים את הכל על סברות ששמעו או שיש את עצם היסוד, מחוברים למה ששמעו, לא אומרים יסודות חדשים או תורות חדשות, יצא כמה פעמים שדיברנו בלימוד, ואמר לי, הדברים מידי מחודשים, ומיד לבש פנים..., אי אפשר לשבת ולומר סברות שנדמה סתם לאדם לומר, אם יש מקור, או ששמע אדם מרבותיו או מאבותיו, אפשר, אבל לא לחדש בלי מקור, וזה גם בתורה וגם בהנהגה ובשאר דברים, וכ"ש בצרכי ציבור, לא עושים דברים חדשים לבד, מה שיש עליו מסורת עושים, מה שאין עליו מסורת, אומרים אני לא יודע מה לעשות, וכך היה אצלו כמה וכמה פעמים, אין לי סברות לבד, אם אין לי מסורת אני

ההרגשה שהרגיש כל אחד בפטירה של רה"י, שזה לא רק פטירה שלו, אלא זה חותמה של תקופה, היתה תקופה של מרן הרב מבריסק זיע"א, ובניו הרחיבו וביססו את כל מורשתו, על ידי ריבוי התלמידים ושאר הדברים, והוא היה אחרון בני הרב מבריסק זיע"א, היתה תחושה, תמיד כשמסתיימת תקופה, ישנם כאלו שמאריכים ימים וממשיכים את התקופה, רב שרירא גאון חי מאה שנה, פעם זה היה נחשב להרבה מאוד, מרן הדרכי שמואל אמר לי פעם, שתפקידם של אלו המאריכים ימים זה למשוך את התקופה הקודמת לתוך התקופה הנכנסת, ותמיד היה תחושה שהם מהווים את התקופה הישנה, והקב"ה עשה עמנו חסד עוד כמה שנים ועוד כמה שנים.

כל מי שהכיר את רה"י זצ"ל, ידע שהוא יכול לראות בזה את הבבואה של מרן הגרי"ז, היראה, הדקדוק מצוה, החסד, דמות דיוקנו בהרבה דברים, מי שראה, מי שרצה לקבל מושג מה זה יראת שמים, שיראת שמים זה לא פעם ביום שכשמתפללים – נזכרים ברבש"ע, אלא ממש כל היום לחיות במצב של יראת שמים, כפי שכותב הרמ"א שיויתי ה' לנגדי תמיד, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, מיד בבוקר, זה דבר שאם הוא כתוב בשו"ע, כנראה זה חיוב על כל אחד ואחד, ואולי לא כל אחד יכול לקיים את זה, אבל אצל מרן הגרמ"ד זה היה כפשוטו, על כל פעולה לחשוב עם זה רצון ה'.

יחד עם זה, האהבת תורה, הדור היום לא יודע מה זה אהבת תורה, הרב מבריסק במצבים הכי גרועים, תחת הפגזים, היה מחדש דברי תורה, תמיד היה אומר, ושמעתי את זה אחר כך ממור"ד הגרי"ד, על חידוש מסויים שהוא התחדש תחת הפגזים, כשברחנו מפה לפה והיינו תחת גשר מסויים, שם אמרתי את החידוש הזה, בכל מצב ובכל תקופה מונחים בלימוד, אין שום דבר אחר, וכל שכן במצב רגיל, היה מהבוקר ועד הערב, אצל הדור שלא הכיר את הרב מבריסק, ורק שומע את הסיפורים על הדקדוק במצוות, והמים שלנו, ואפיית מצות, הכל דברים טובים, אבל האמת שהוא עסוק כל היום רק בתורה, יכלו להכנס אצלו רק להכנס בלימוד, כל שאר הדברים, אפילו בענייני ציבור, הוא עשה רק דברים שהוא הרגיש שהוא צריך לעשות, הרגיש את זה כעול, אבל הוא באמת חי תורה כל הזמן, זה היה המהות של הגרמ"ד, ראו את זה בפרט בשנים האחרונות, אדם בן תשעים וחמש חולה, מוסר שיעורים כסדרן, וכל מי שראה, זה היה עם כל הלהט, היה ממש צועק בשיעורים, שמעו את קולו ברחוב, בליל שבת אלו שלא הורשו להכנס, היו עומדים ברחוב ושומעים, עם כזו חיות, במצבים הכי קשים, במשך כמה שנים, נכנס ויוצא בבתי חולים, אבל הולך למסור את השיעור, דיברנו

מבריסק אחז שלא לקחת משם כספים, וקרא לאותו אדם ושאלו כיצד הוא לוקח משם, והשיב לו שאמו אלמנה והוא צריך את הכספים למחיתה, מיד קפץ הרב מבריסק ואמר, אוי ואבוי, שאני אומר לאשה אלמנה מאיפה היא יכולה או לא יכולה לקחת כסף? שאני יאמר לה מה לעשות?

ולא רק מעבירות, כולם יודעים שההקפדה היתה על כל דבר ודבר, פעם הרב מבריסק שמע מבנו ביטוי שהבין שהוא לקוח ממקום אחר... ומיד שאל אותו ממי הוא שמע את זה, ואסר עליו לדבר עם אותו אחד, על ביטוי שלא היה בעצמותו בעיית, אבל הבין שהוא בא ממקום לא טהור, אנחנו אוהבים לומר 'בריסק', בבריסק הכל מתנהל על פי השולחן ערוך, כמו שאמר החזו"א, בכל פעולה שאני עושה אני בודק האם זה מתאים על פי השו"ע, לא תמיד זה דברים שכתובים, לפעמים זה 'על פי השו"ע', כמו שאמר ר' חצק'ל, לקיים את השו"ע זה מינימום ולא מקסימום, מי שלא מקיים את כל השו"ע, הוא לא יהודי, לא בן תורה, אחר כך יש מדרגות מעל לשו"ע, אבל ראשית כל דבר שכתוב בשו"ע הוא מחייב, וכך צריך לנהוג.

הגרמ"ד זצ"ל היה תמיד מספר, שאנשים ברחו יחד עם הרב מבריסק בזמן המלחמה, ונסעו ברכבת שהיו צריכים להגיע בה עד אודסה, ומשם יכלו לצאת, וכשהיה חשש שהרכבת תגיע בשבת עמד הרב מבריסק בדמעות שליש, שלא יהיה ח"ו חילול שבת, ובאמת היה דבר מופלא, שבסוף הנסיעה החלה לנסוע במהירות אדירה, והגיע בזמן, יש בזה דבר מפלא, אדם נמצא ברכבת הצלה בכדי להנצל מהנאצים, וודאי שזה פיקוח נפש ומוותר לחלל על זה שבת, אבל הוא מתפלל בדמעות שליש שלא יגיע לידי חילול שבת, זה לא פחד מ'עבירה', זה פחד מלעבור על רצון ה', ועוד ועוד אפשר לספר בלי סוף, ועד כמה שהכל היה מוטבע בכל ההנהגות.

מי שאנחנו ראינו תמיד כדוגמא לכל זה, עכשיו איבדנו אותו, וכל הדור איבד אותו, כתוב ברמב"ם, שצריך לשבת מול ספר תורה באימה בפחד וביראה, דברים שבספר תורה, הן הן דברים שבלוחות הברית, הספר תורה שומר שלא יזיפו, הוא מסמל ושומר על לוחות הברית, אם יש גדול כזה שידעו כולם שאפשר לשאול אותו והוא יודע על מה צריך להתיר ועל מה לא, ובכלל מה הדרך שהדור צריך להתנהל, ועכשיו ירדנו דור, יש תלמידים ובנים, אבל זה כבר לא אותו דבר, זה ההבדל בין קודש לקודש הקדשים, ומי שלא מבין את זה, חסר לו בעיקר.

היה לי נכד שסיפר שהחברותא שלו אמר שהוא סובר שאין מושג של 'ירידת הדורות', אמרתי לו, מחר אתה כבר לא לומד איתו, מיד צריך לעזוב אותו, אחד שחושב ככה, אסור לשמוע <<<

עליה, הגמ' אומרת שזוכרים, הם ידעו שניתן ללמוד מכל סיפור, כל דבר היה רמיה עליה, ולכן זכרו כל דבר עם כל הפרטים והפרטי פרטים של כל הדבר, ומעשים כל יום, ולא היה הבדל אם מספר על ארבעים שנה לאחר או על שישים שנה, הכל היה חי כאילו היה אתמול, סיפורים שניתן ללמוד מהם.

וגם זה כלל גדול, צריך לדעת שלזכור דברים, זה לא דווקא תלוי בזכרון טוב, דברים שנחקקים אצל האדם והוא חי מהם, הוא יזכור אותם גם אחרי תשעים שנה, דברים שרואים ושומעים בדרך אגב, ולא נחקקים, ממילא לא זוכרים.

צריכים לדעת, אם הדבר הזה נאבד בעוונותינו הרבים, הרי שמזה לבד ירדנו דור, וההבדל בין הדור הזה לדור הקודם, כל אחד יודע שמדובר בעשר דורות לפחות, ולא חייבים להיות 'מישהו' בשביל לומר את זה, גם אני יכול לומר את זה, אני עוד ראיתי את הדור הקודם, מה שראיתי בצעירותי על הדור הקודם ומה שרואים היום, אני לא רוצה לומר, אבל מי שחי מהדור הקודם, עם המסורת של הדור הקודם והדורות שלפניו, ממילא ידעו מה צריך לומר ואין צורך לומר, וכל החיים כך, וזה איבדנו, כמובן שיש בנים ותלמידים, אבל כל אחד יודע שכל דור זה משהו אחר, התנאים והאמוראים אמרו על דור שלפניהם, אם ראשונים כמלאכים אני כבני אדם, מדובר על הפרש של דור אחר, רבי אמר את זה על רבי יוסי, ורבי יוסי אמר את זה על רבי עקיבא, דור אחד הפרש, וכבר הפרש של בין מלאכים לבני אדם, קודש לקודש קדשים, זה ירידה של דור, הגאון אומר, שמצינו בלחם הפנים, שהוא היה מקור החיים של כלל ישראל, וכשפסק, הרי זה כמי שבכל יום מתמעט מאכלו, בקרבנות ובלחם התמיד, כמה שיותר מתרחקים מבית המקדש, ממילא יש ירידת הדור, כל החיים שלנו הם על פי מה שהיה פעם ולא על פי מה שרואים היום, זה המושג מסורת, וממילא כל דור זה ירידה עצומה, אולי משנה שעברה עברנו כבר שתי דורות, וכעת איבדנו דור.

זה כולל הרבה דברים, רבינו חיים היה אומר אם בארזים נפלה שלהבת, פתאום מתחילים כל אזורי הקיר לדבר.... חסר באחריות, ברצינות ביראת שמים, הפחד לעבור עבירה, מי שראה, ממש ראו בחוש, מישהו שאל את הבית הלוי, הרי יש לו פחד כל כך גדול מעבירות, אז למה בכלל מגיע לו שכר על זה, אמר, זה הפשט 'צדיק באמונתו יחיה', שמכיון שעבד על עצמו עד שהגיע לדרגה הזו, והכל הגיע רק על ידי עבודתו, אז משלמים לו על

כל דבר שכיום הוא נמנע, הפחד הנורא מכל שמץ של עבירה, והסיפורים ידועים ומפורסמים, ממש פחד פשוט פחד, שמעתי מעשה שהיה שאלה לאדם שרצה לקחת כסף ממקום מסוים שהרב

יושב לפני המלך, וממש כמעט לא עסק בשום דבר שלא קשור לתורה או להשקפה או ליראת שמים, או מה שהיה להם מסורת לספר מעשים נפלאים מהדורות הקדומים, וגם זה עם מסורת, מן הרב שך היה מספר הרבה סיפורים על השאגת אריה, סיפורים מדהימים, אני יכול לספר אחד מהם, כשהשאגת אריה היה מכין את הדרשה, היה לו בן ר' אשר, שהיה חריף מאוד, וכשהכין את הדרשה, היה אומר לעצמו, אם ר' אשר ישאל כך - אומר לו כך, ואם ישאל כך - אומר לו כך, ונכנס ר' אשר לחדר ואמר, ואם אני אשאל כך וכך, אמר לו השאגת אריה, אתה צודק, בליל הסדר נשאל את אליהו הנביא, אני שמעתי את המעשה הנורא הזה מהרב שך, אחר כך גם הביא ציטוט בשם אליהו הנביא, ואמר לי הרב שך, איך אני יכול לספר כאלו סיפורים, הרי ידוע שסיפורים 'משנתנים' במהלך השנים, התשובה היא שאני שמעתי את זה מהרב מבריסק ששמע את זה מאביו רבינו חיים הלוי, ששמע את זה מאביו הבית הלוי, והבית הלוי הכיר זקנים שהכירו את השאגת אריה, ממילא אני יכול לספר את זה, אבל סיפורים של היום... רבי אליהו לופיאן פעם סיפר לרב מבריסק עובדה על הגאון, ואמר אני שמעתי את המעשה מרבי נחום וולוול, והוא שמע את זה מרבי שמחה זיסל, והוא שמע את זה מרבי ישראל סלנטר, כשהוא הגיע לר' ישראל, אמר לו הרב מבריסק, זה כבר מספיק, אין בודקים מן המזבח ולמעלה, אבל עד אז, הוא רצה לשמוע את ההשתלשלות. כל דבר עם מסורת, בפרט עובדות ומעשים שאפשר ללמוד מהם כל כך הרבה, אבל אם זה לא מדויק, ולא מוסרים את הדבר כמות שהוא, אי אפשר ללמוד ממנו שום דבר, רק אם זה מדויק, ניתן ללמוד ממנו, ולכן זה היה אצלם חלק גדול, העובדות והמעשים, אמר לי מו"ר הגרי"ד שהיה בליל ראש השנה אצל רבי ברוך בער, וכל הזמן הוא רק סיפר לו סיפורים על רבינו חיים הלוי, כי זה גם תורה, מה שצריך לעשות עושים גם בראש השנה, ושוב, כל הדברים הללו צריכים להיות רק עם מסורת, כי מסורת, אם היא לא עוברת בדיוק, אלא כל פעם נוסף איזה משהו, זה לא מסורת, פעם ביקשו מהרב מטישין לחתום על איזה מכתב ציבורי, ואמר שהוא צריך קודם לשאול את הרב מפרסבורג, כי יש לו מסורת איך כותבים מכתב לציבור, ומה כותבים ומה לא כותבים, את המסורת הזאת יש לו, בכל דבר חייב להיות מסורת, ואם חיים באמת יחד עם הדור הקודם, האדם עצמו שייך לדור הקודם, אם כל דבר הוא חי ועומד לפניו הדור שקדם, אז הוא עצמו שייך לשם.

נקודה מעניינת, לזכור כל פרט ופרט אפילו כעבור עשרות שנים, גם כן היה אצלו דבר מפלא, וזה לא דווקא מורה על זכרון טוב, אלא שאם יש משהו שנחקק בראש, אם זה מילתא דרמא

ולא נאריך מכיון שהדברים ידועים, אנחנו נמצאים במצב של סכנה כל הזמן, ואם גדולי הדור מהדור שעבר הולכים מעמנו, אף שהם בזקנותם, אבל הם משאירים אותנו בחושך ואפילה ואין לנו תמורתם.

אחד הדברים שחשוב אולי להדגיש ששמענו את זה כמה וכמה פעמים מה הפירוש, 'אדם גדול', הפירוש הוא, אפשר לומר על זה משל, אם יש קיר בגובה מסויים, ויעמוד לידו אדם שאינו מגיע לגובה הקיר, אינו יכול לראות מה קורה מאחורי הקיר, אבל אם יבוא אדם שיותר גבוה ממנו, אפילו שהוא גבוה ממנו רק מעט, הוא כבר יכול לראות מעבר לקיר, המבט של גדולי הדור זה מבט אחר לגמרי, ואנחנו זכינו עוד לראות את זה, כל דבר שבא אליהם הם מדדו בכלל בדרך אחרת, כשנכנסים אליהם אומרים חשבון כזה וזה, והם קובעים על פי חשבון אחר לגמרי שכלל לא עלה על דעת השואל, ותמיד החשבון היה האם כבוד שמים מתרבה על ידי זה או לא, וזה הפשט, שאנחנו לא מבינים ולא רוצים להרגיש, מה איבדנו.

בבית הלוי על התורה, מי שידוע, הרי אמרו שיש שם את כל העיקרים שצריך לדעת, והוא מדבר על דרגות של תלמיד חכם, ומפרש על פי זה כמה וכמה פסוקים, והדרגה הראשונה היא על ידי עמל, ועל ידי עמל יכול כל אדם מישראל, אפילו אם אינו הגון, להשיג מעלות, אם חז"ל אמרו, אם לא מצאת אל תאמין, פירוש, אם יגעת, אתה חייב למצוא, הדרגה השנייה, כשאדם צריך לקשור את עצמו לאור התורה או לעמל דרך, כשצריך סיעתא דשמיא מיוחדת לכוון לאמיתה של תורה, כגון שמדובר בפסק, אז צריך להיות לא רק יגעת, אלא צריך להיות גם לשמה, ואז זוכים להשיג כל מה שיש בתורה, הדרגה השלישית, אדם שעוסק בתורה לשמה וכו', ואז מגיע ה'זוכה לדברים הרבה', שזוכה להגיע לדברים שבשכל האנושי אי אפשר להגיע אליהם בכלל, וזה כבר בגדר מתנה, הקב"ה נותן לאדם מתנה שהוא יזכה, חז"ל אומרים שהלוחות היו ששה טפחים, שנים ביד משה, שנים באמצע, ושנים ביד הקב"ה, אומר הבית הלוי, זה ג' המצבים, יש שנים שהם בידינו, העמל, כל מי שעמל יש לו בידו, על הדרגה מעל, צריך לעמול באופן מיוחד, ה' טפחים השלישיים, כולו בידי הקב"ה, צריך לזכות לקבל את המתנה של הקב"ה, אדם גדול, חושב בכלל במושגים אחרים מאדם רגיל, אנחנו לא מבינים בכלל, ראיתי

אש', בין כשדיבר בתורה ובין כשדיבר דברים אחרים הנוגעים לתורה, וכשדיבר דברי השקפה, ידוע שבבית בריסק, לימוד ההשקפה הוא ממש חלק מהתורה, זה לא דבר נפרד, כיון שידועים שמי שאין לו את ההשקפה הנכונה, גם בתורה הוא לא יצליח, ממילא כשהיה מדבר על הדברים האלו, היה מדבר בהתלהבות גדולה, הייתי אצלו כשהיה חולה ממש, כמה פעמים בשנים האחרונות הוא היה במצב של חולי שממש חששו לחייו, ושאלתי אותו, ילמדנו רבינו, איך אפשר למסור שיעורים במצב כזה, אני רוצה ללמוד, אמר לי, תאמין לי שרגע לפני השיעור אני לא מאמין שאוכל לפתוח את הפה מרוב קושי, וכן רגע אחרי השיעור, אבל בזמן השיעור עצמו, נפתח 'משהו חדש', ואני מקבל כוחות חדשים, אמרתי לו אולי זה הפשט מקום ארון אינו מן המדה, יש דברים שהם לא נמדדים בכוחות הגשמיים, הם נמדדים במקום אחר, החידושי הרי"ם אמר על רבי עקיבא איגר זי"ע, שפגש אותו בוורשא, והגרעק"א היה בסוף ימיו מאוד כבד שמיעה, אבל כשדיברו בלימוד, אפילו מסוף החדר הוא שמע כל מילה, בתלמיד חכם, גם החושים שלו מתגברים כשה נוגע לרוחניות, זה חושים אחרים.

מי שראה אותו, היראת שמים היה ממש מונח על פניו, היה ניתן לראות את זה, ואני לא מגזים, היה מעשה בחו"ל שהרב מבריסק היה קשור למקרה שהיה בו חשש שהכשירו משהו שהיה בו חשש, ולא הגיעו לידי מכשול כלל, ולאחר שנים הרב שהיה שם בחו"ל הגיע לארץ, ונכנס לרב מבריסק, ומיד כשראהו הרב, החויר כסיד והחל לרעוד בכל גופו, פחד מעבירה.

ממילא כמה אנחנו צריכים כשנאבד מאיתנו הנצר האחרון של בני מרן הרב מבריסק, ששאבו שם את האוירה של הבית, ראו כולם שמדובר בסוג אחר לגמרי, אומר משל, שהספיד אחד הגדולים, גדול אחר, שנפטר בזקנותו, ואמר, מה יש להספיד, הרי נפטר זקן, ואמר משל למה הדבר דומה, לאנשים שהלכו ביער בלילה, והדליקו לפידים להאיר להם את הדרך, וכשנגמרו הלפידים החלו לבכות, אמר להם אחד, כלום לא ידעתם שייגמרו הלפידים, על מה אתם בוכים, אמרו לו, אנחנו בוכים על זה שלא הספקנו לצאת מן היער לפני שייכבו הלפידים, אנחנו נמצאים, ולא נאריך בזה, בדור שממש בכל דבר, דור יתום, בכל הבחינות,

אנו באים להספיד ולעורר על מרן ראש הישיבה רבינו דוד זצוק"ל

אנו צריכים להקדים ולומר, מי שלא שייך, מי שלא היה בדור שלו, לא יוכל להבין או להעריך, כפשוטו ממש, ממילא קשה מאוד לדבר.

אם אנחנו מוסיפים על זה, שמרן זצ"ל היה בנו הקרוב כל ימיו ממש, למרן הרב מבריסק זיע"א, ולמעלה בקודש, צריכים קצת להבין ולהרגיש מה זה אומר, זה אומר על שושלת שכולה תורה כפשוטו, והדברים נאמרים כפשוטם ממש, ממש שלא להסיח דעת מתורה, וצריך לדעת שהם אמרו שגם כשהם מדברים במילי דעלמא, אבל המחשבה שלהם כל הזמן בתורה, היפה עיניים כותב בהקדמה לספרו, שאם יתמהו, כיון שאני כל כך טרוד בענייני שונים, מתי היה לי זמן לכתוב את כל החידושי תורה, ואומר, יש כמין מחיצה בראש, וגם כאשר אני מדבר עם אנשים, אני כל הזמן לא מסיח דעת מהלימוד, וכך זה היה אצל שושלת בריסק, יש חידוש שהרב מבריסק היה אומר, 'את זה חידושנו במקום פלוני מתחת לגשר כאשר התחבאנו מההפצצות', בכל מצב שרק היו, היו רק שקועים בתורה לגמרי, כפשוטו ממש, וזה לבד מדרגה שאנחנו לא יכולים לתאר, הרא"ש אומר שהסיבה שאדם לא צריך לברך ברכות התורה בכל פעם שמתחיל ללמוד במשך היום, אפילו אם הפסיק בינתיים, מכיון שכל הזמן מהרהרים בדברי תורה ולא מפסיקים, אצלינו כל דבר קטן כבר מסיח את הדעת, ואנחנו אפילו תמהים איך אפשר מיד אחר כך לחזור ללימוד, וזה דברים שכולם ראו, לא סיפורי מעשיות.

כל כולו תורה, ואצל מרן רבי דוד כל דבריו היו כאש, עם כל ההתלהבות, בקולות וברקים, היה ניתן לשמוע ברחוב את השיעורים והשיחות שמסר, כולו אש, איתא בגמ' (פסחים כב. ועוד) על רבי שמעון העמסוני שפירש כשהגיע ל'את ה' אלוקיך תירא', ואמר שיקבל שכר על הפרישה, ביאר המהרי"ל כיון שהפרישה שלו היתה בגלל יראת שמים, שלא העיז לדמות משהו לקב"ה, על זה גופא יקבל את השכר, ואת דברי רבי עקיבא, שהכוונת הפסוק לתלמיד חכם, מבאר המהרי"ל שזה משום שהתורה היא אש ותלמיד חכם גופו אש, ומאריך בזה, ממילא לכן אפשר לומר גם עליו תירא לרבות תלמידי חכמים, אצלו ראו את ה'כולו

זה הדור הקודם, תדעו שהראש שלנו הוא כמו קרטופל-תפוח אדמה כלפי הדור הקודם, ולא דווקא על אחד מגדולי הגדולים, אם הוא היה בדור הקודם, אין לכם שום שייכות, שום מושג, ואין שום זכות לדבר, ואת זה צריך לדעת, כיון שאם לא חיים עם זה, עלולים להגיע לכל מיני דרכים...

מידת החסד, שמעתי מעשה, על אחד שנסע לחו"ל וראה אשה עם

ממנו אף מילה, מי שבאופן עקרוני או שלא עקרוני מפקפק בענין הזה של ירידת הדורות, ולא מבין שהדורות שלפנינו היו יותר, הוא כמי שכופר באחד מהעיקרים, זה אחד מהדברים שצריכים להיות עיקר אצלינו, שכל דור שיותר קרוב למתן תורה ולבית המקדש, הוא גדול יותר, פעם דיברו קצת בזלזול על גדול מהדור הקודם, אמר הרב מבריסק תדעו שאין לכם מושג מה

ואומר, שכתוב בהיכלות דרבי ישמעאל, שבשעה שבונו את בית שני, לא הניחו אבן על אבן עד שאמרי הקב"ה, שמוסר להם את התורה, לגמרי לחכמי ישראל, (א"ר ישמעאל כך אמר ר' עקיבא משום ר' אליעזר לא קבלו עליהם אבותינו לשום אבן בהיכל עד שכופו מלכו של עולם, ולכל משרתיו נזדקקו לו וגלה להם רז של תורה איך יעשוהו ואיך ישמשו, מיד הופיע רוח הקדש ממבוי הגדול אשר בבית ה'.. היכלות כ"ט) (א"ר ישמעאל כך אמר ר"ע משום ר' אליעזר, מיום שנתנה תורה עד שנבנה הבית האחרון, תורה נתנה הדרה לא נתנה, ויקרה גדולתה ותפארת שלה אימתה פחדה ויראתה עטרת גאותה וגאונה זויה וזיותה עוזה ועיזוזה ממשלתה וגבורתה לא נתנו — עד שנבנה הבית האחרון ושרתה בו שכינה. היכלות כ"ז). כל ענייני העולם נמסרו בידי חכמי ישראל, ממילא יש להם את הכוח, זה היה רק לאחר שקיבלו באהבה, זה מה שנותן לנו את הכוח לקדש את הדברים שלנו בעוה"ז, ממילא לכן פורים הוא עוד יותר יום משתה ושמחה, יותר משאר המועדים, עד כדי שאפילו כתוב על מי שצם כל השנה שבפורים הוא לא צם, דווקא על ידי המשתה ושמחה, על ידי העד דלא ידע, אנחנו שמחים ומראים במה זכינו על ידי קבלת התורה באהבה.

החיוב מצוה שלו, כבר סיפרתי את המעשה עם הגינה של השכן של מו"ר מרן הגרי"ד בשמיטה, אני לא רוצה מידי להאריך, אבל אנחנו צריכים לדעת שאנחנו יותר ויותר בגדר של ההולכים בחושך ולא אור, כולם יודעים את המצב הנורא של הדור, ואם מתווסף לזה המגיפה האחרונה, הרי הסכנה ברוחניות כל כך גדולה, מה נשאר לנו, רק להתחזק, לזכור תמיד זקין ויאמרו לך, מה הנחילו לנו הזקנים שבכל דור ודור, ואנחנו חייבים ללכת בדרכם, אם אנחנו משנים קצת... באהרן הכהן איתא, שלא שינה, ואמרו גדולי הדורות, אם היה מוסיף קצת מדעתו, זה היה פוסל את כל העשייה שנמצא שהכל עשה מדעתו ולא רק מה שנצטווה, אם אתה מוסיף מעצמך, אז זה מבטל הכל, ברגע שאנחנו מוסיפים או משנים, זה עלול לבטל את הכל, אנחנו צריכים ללכת בדרך הזו, ועיקר מה שצריך ללמוד, הוא עמל התורה לאין שיעור, ואין שיעור וגבול לזה, וה' יעזור שנזכה ללולי תורתך שעשועי, ולבנין הבית במהרה בימינו אמן.

בהרבה דברים של הנהגת הציבור, הוא זוכה לדעת את הדברים לשרשם. אנחנו צריכים לדעת כלל שנאמר פעם, יש שהיו נגד הרב מבריסק, ויש שהיו איתו, אבל לא היה אפשרות להתעלם ממנו, החזון איש כותב באגרת לגוי מסויים, "בשנה פלונית נפל דבר, הקב"ה נתן תורה לישראל, מה קרה, כלל ישראל יש ששונאים אותם ויש שמעריצים אותם, ובסך הכל מה יש להם, ספר ישן מונח בארון", למה כולם סוערים סביב זה, כל זמן שיש משהו שכולם יודעים שחשוב מאוד לדעת מה הוא חושב, והוא אומר את דעתו בכל דבר, בלי פחד ובלי חשבונות אחרים, מי שהכיר, שום חשבונות אחרים לא תפסו אצלו מקום, כל מחשבתו היתה רק כבוד שמים, והיה מי שמעורר אותנו על כל צעד ושעל, וכשאנחנו מפסידים את זה, אז כל הדור ירד.

אחד הדברים שהיו בולטים אצלו מאוד, מי ששמע את השיחות שלו, אני הייתי בשבע ברכות של נכדו, והוא דיבר, מה מדברים בשבע ברכות של נכד? חצי שעה דיבר בכל ההתלהבות עם מעשים מאבותיו ורבותיו, עד כמה לא החשיבו כלל את העולם הזה, רק תורה ויראת שמים, בדפיקות על השולחן, אין שום דבר אחר בחיים, איך אפשר להתעניין בדברים אחרים בחיים, יהודים חיים רק בשביל תורה, וממש דיבר עם כל ההתלהבות, זה מה שהוא היה.

עכשיו אנו נמצאים לפני פורים, הבית הלוי מבאר למה הכל מודים בעצרת שבעיני נמי לכם, דהנה המלאכים הרי אמרו תנה הודך על השמים, ומרע"ה ענה להם כלום יש ביניכם אכילה ושתייה וכו', התורה לא שייכת אליכם, ועי"ז זכינו לקבלת התורה, כיון שהתורה ניתנה בכדי לקדש את העולם הזה, ממילא הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם, שרק על ידי שאנו עוסקים בענייני העולם, קיבלנו את התורה בכדי לקדש את ענייני העולם הזה.

על פי זה חשבתי לבאר על פורים, יום שמחה ומשתה, כתוב הרי שקיבלו את התורה באהבה, וידוע מה שכ' הלשם, ששואל הכיצד מצינו בנביא רק פעמים ספורות שהחיו מתים, ועושים מזה 'ענין', ובגמ' ראינו שקטן שבתלמידים מחייה מתים, ורבים המעשים בגמ' שהיו מחיים מתים,

פעם, מה הפירוש שחוני המעגל אחרי שבעים שנה לא האמינו לו שהוא חוני, וביקש רחמים ומת, ותימה, למה לא הראה להם על ידי הלימוד שהוא חוני, הפשט הוא שאמרו לו שלא מבינים מה הוא אומר, הוא מדבר במושגים של פעם והם לא מצליחים להבין, היום זה ממש כך, מגיע משהו מהדור הקודם ואומר כל מיני דברים, ולא מבינים אותו, זה הירידה.

מעשה קטן, שלא מספיק ממצה את מה שאנחנו אומרים, אבל נותן ראייה כיצד גדולי הדור רואים באופן שונה כל דבר, משהו סיפר לרבי דוד סיפור כלשהו שהוא ראה גוי מכניס פתק בכותל, והסתקן לדעת מה כתב אותו גוי, ופתח את הפתק וראה שהוא מבקש לדעת תוצאות של איזו הגרלה, הלך אל הגוי, ואמר לו אני נציג של הקב"ה, רציתי לומר לך שהתוצאות הם כך וכך, והגוי נתן לו אלפיים דולר, והוא בא לשאול את רבי דוד מה לעשות, אמר לו, איך זעה אז דער אייבישטער אפילו א גוי וועט הערן, אני רואה פה את הקב"ה - אפילו לגוי הוא דואג, הוא הסתכל על זה לגמרי במבט לגמרי אחר, אנחנו מסתכלים על זה במבט של מסחר, והוא מה ראה, שכולנו שליחים של הקב"ה ואפילו אם גוי מבקש על שטות כזאת הקב"ה משיב, כמו שאמר שלמה, רואים איך לכל אדם יש השגחה פרטית.

זה רק סיפור קצר, ואם אנחנו מדברים על החלק של ההשקפה האמיתית, כמדומני שהחלק הזה שייך לדרגה השישית שמובאת שם, אחרי שאדם מגיע לדרגה זו וזו, הוא זוכה שגם דברים התלויים בהשקפה הוא רואה אחרת.

יש מכתב מזעזע מהחזון איש (ח"ג סי' ס"ד), אני יקרא את לשונו, ביקשו ממנו לבוא לאיזה אסיפה, ואמר שהוא לא יכול לבוא מטעם הכמוס עימו, וכותב "מאוד קשה עלי שאי אפשר לי לפרש עמדותי, באשר אני נותן מקום להרהורים או לפניות או לחשדות, אבל מה אעשה כי העמל בתורה הנקנית בייסורים שלא ניתנו למוסרם ולתארם, מקנים לבעליהם דברים מיוחדים" וכו', החזון איש כותב על עצמו שהוא למד מתוך ייסורים כאלו, וככה זוכים להסתכל אחרת על כל דבר, זה רק אחת הדוגמאות של מי שזוכה לעמל התורה, וזוכה לדברים הרבה, יודע גם איך צריך להתנהג

רגש של חסד, מה הוא רחום אף אתה תהא רחום, זה ציווי להיות גומל חסדים בעצם, וזה היה אחד הדברים החשובים שתפסו אצלו הרבה מקום.

ה' יעזור שנזכה להיות עם כל הדברים היסודיים האלו, וזה יהיה הזכות, אם בזכות ההתעוררות של ההספד לומדים ממעכשיו ומושפעים מזה, ונזכה בעז"ה לתורה עבודה ויראת שמים.

'קריעה' בבגדה, וכשהתעניין על מי קרעה אמרה לו על מרן הגרמ"ד זצ"ל, שהוא דאג לכל מחסורה, וחיתן אותה, וכו' וכו', יש אנשים שעושים חסד רק בגלל שכתוב בשו"ע, לא צריכים את הטובות שלהם, חסד צריך לעשות מכיון שצריך לעשות חסד, איפה כתוב החיוב הזה, בשו"ע, אבל אסור להפוך את היוצרות ולעשות את החסד 'לשם מצוה', החסד צריך להיות לשם חסד,

בעזהשי"ת

קול אומרים הודו לה' צבאו-ת

בשיר וקול תודה נרנן לאלוקינו על רוב רחמיו וחסדיו עמנו
מאז יסודה של ישיבתנו הקדושה ועד הלום
והגדיל חסדו עמנו כאשר בא מועד לו קיוינו
והגיענו לזמן הזה להרחבת גבולי הקדושה לכבוד התורה ועמליה

לכבוד ולעונג הוא לנו להזמין את מע"כ ידידינו הדגולים שליט"א
לשוש עמנו בשמחה הגדולה במעמד
קביעת מקום לישיבה הקדושה

המעמד יתקיים אי"ה בשעטומ"צ
בראשות רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
ובהשתתפות מרנן ורבנן שליט"א
ברצות השי"ת ביום שלישי יז' ניסן ב' דחזה"מ פסח תשפ"א
בהיכל החדש של ישיבתנו הק' רח' משך חכמה 1 מודיעין עילית

גדול יהיה המעמד לכבודה של תורה

בכבוד ויקר ובברכת המועד

רבנן ותלמידהון

ועד קרן הבנין

הנהלת הישיבה